

суспільного життя, в побудові міцного та справедливого світу".¹

Діалог має бути "одним із засобів соціальної інтеграції, консолідації зусиль віруючих та їх об'єднань у наданні суспільству гуманного характеру"² – в цьому зосереджена колосальна внутрішня потенція діалогічного формату міжрелігійного спілкування. Але тільки тоді, коли серед учасників міжрелігійного діалогу, на нашу думку, належне місце займуть фундаменталісти, що повинно бути визнано ціннісно необхідним, тільки тоді можна казати про його результативність, про здійснення ним його інтегративної функції. „Міжрелігійний діалог доти не зможе здійснювати свою універсальну місію, доки він не усвідомить необхідність участі в ньому фундаменталізмів”³.

Нажаль, сьогодні міжнародна спільнота сприймає фундаменталізм лише як небезпечну тенденцію до нетерпимості та варварству. За загально прийнятим уявленням він становить серйозну загрозу для міжнародної духовної гармонії, зокрема, коли асоціюється з екстремізмом, коли керується поверхневими думками, ідеями, методами, що робить діалог у такому випадку взагалі неможливим.

Відтак, майбутнє міжрелігійного діалогу залежить від його здатності віднайти точки стикання з фундаменталістами всіх світових традицій для конструктивного обміну між ними та членами інших релігійних течій. Стара модель „ексклюзивістського” плюралізму повинна поступитися новій моделі плюралізму, якщо буде охоплювати та визнавати рівноцінними всі рухи часу. Це може здаватися сміливою заявою, але якщо фундаменталізм є релігійним явищем ХХ століття, то відкритий екуменізм більше не може дозволити собі його ігнорувати або сприймати виключно негативно. "Міжрелігійний діалог важливий не тільки як засіб подолання можливих непорозумінь і підозрілості між релігійними спільнотами, але й як спосіб спільного відстоювання в умовах секуляризму духовних та моральних цінностей."⁴ То ж треба визнати, як висловлює той же П. Хафф, „фундаменталізм як реакція проти сучасного секуляризму, винний бути включений до дебатів нашої ери”.

Т.Гаврилюк*

ПЕРСПЕКТИВА МІЖРЕЛІГІЙНОГО ДІАЛОГУ В КОНТЕКСТІ ІДЕЇ БОГА

Проблема налагодження, оптимізації міжрелігійного діалогу та екуменічного руху в Україні є ключовою проблемою сьогодення. В умовах розгортання глобалізаційних процесів і пов'язаного з ними прагнення народу до чіткої етноконфесійної самоідентифікації, що не залишили осторонь і Україну, актуалізувалися питання стану й розвитку перспектив міжрелігійного діалогу в контексті ідеї Бога. Відомо, що саме ідея Бога, є саме тим фундаментом, на якому вибудовуються різні вірування та релігії. При цьому зауважимо, що будь-яка релігійна система (традиція) має власні уявлення й розроблені концепції ідеї Бога.

¹ Пространство СНГ - место уникального межрелигиозного диалога. // [http:// www. tserkov.info/numbers/churchsociety/?ID=883](http://www.tserkov.info/numbers/churchsociety/?ID=883)

² Филипович Л. Міжрелігійний діалог: Україна і Європа. // Державно-конфесійні відносини в Україні у контексті сучасного європейського досвіду. Зб. наук. мат. – К., 2004. – С. 156

³ Huff A. P. The Challenge of Fundamentalism for Interreligious Dialogue. / Cross Currents. - 2000. - Vol. 50. - Issue 1-2.

⁴ Пространство СНГ - место уникального межрелигиозного диалога. // [http:// www. tserkov.info/numbers/churchsociety/?ID=883](http://www.tserkov.info/numbers/churchsociety/?ID=883)

* Співробітник Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України.

Метою даної статті є аналіз стану і перспектив розвитку міжрелігійного діалогу саме в контексті ідеї Бога. Шляхом порівняльного аналізу смислового навантаження ідеї Бога в різних релігійних системах ми спробуємо з'ясувати її інтегруючий та дезінтегруючий функціональний вияв.

Запропонований дослідницький підхід спирається на методологічні засади, розроблені вітчизняною школою академічного релігієзнавства, зокрема, в працях А.Колодного, М.Бабія, П.Яроцького, В.Єленського. Доцільним у цьому зв'язку є звернення до праць провідних конфесійних богословів, зокрема А.Кураєва та патріарха Сергія (Страгородського). При розгляді особливостей конфесійного сприйняття ідеї Бога використані також ідеї російських релігієзнавців Є.Торчинова та Є.Позднякова.

Різноманітність існуючих у світі релігій, релігійних вірувань є, безсумнівно, результатом складних процесів формування соціальної, культурної та етнічної ідентичності народів. Відповідно до цього ми маємо різноманіття підходів щодо тлумачення ідеї надприродного, ідеї Бога.

Місце і роль релігії в функціонуванні людського суспільства протягом історії неодноразово змінювалось. Так, Старозавітна Церква складала нерозривну єдність з державою, а тому, спрямовуючи людину до Бога, вона одночасно була виконавцем усіх державних та суспільних функцій (Бут. 31: 32; 38: 24). Подвійна функція Церкви зберігалась протягом всього досекулярного періоду. З одного боку, вона була ідеологією, і як така давала сакральну санкцію соціальному устрою, утверджувала принципи моралі, мотивувала діяльність людини й одухотворяла суспільство. З іншого боку, вона вказувала на вічні, духовні цінності, які є неперехідними, і тим самим надавала їй існуванню на землі трансцендентної значущості, окреслювала сенс земного буття¹. З часом держава і Церква розмежували сфери свого функціонального впливу. Державі належало впорядковувати "земне" життя, а релігія стала піклуватися про душу людини.

Бурхливий розвиток науки та інформаційних технологій призвели до секуляризації та певної десакралізації різних сфер життя суспільства. Реагуючи на ці процеси, виклики часу, релігія вкотре змінює свою роль та функції в суспільстві. Вона починає відігравати роль легітимізації процесів національного будівництва і постає потужним чинником політичної, етнічної й культурної мобілізації².

За умов глобалізаційних процесів сучасності обличчя світу суттєво змінюється. Людство досягло тієї стадії розвитку, в основі якої лежить повна взаємозалежність всіх людських груп, націй, культур та релігій. Безсумнівно, назвати людство "одним народом", навіть за даних обставин, ще занадто рано. І досить актуальним постає питання: чи зможе релігія стати тим чинником, який об'єднає людей? Відповідь на це питання слід шукати передовсім в контексті розвитку та наявних результатах і тенденціях міжрелігійних відносин.

Як свідчить історія, між релігіями можливі і взаємодія, і конфронтація. Вороже ставлення різних конфесій однієї до одної не сприяє мирному співіснуванню і здатне призвести до серйозних колізій, породжує взаємну нетерпимість, а нерідко й ворожість. На жаль, ця тенденція в міжрелігійних відносинах (в їх конфесійному, міжцерковному вияві) зберігається й в Україні. Важливим чинником в її мінімізації постає необхідність розширення площини контактів між конфесіями, переведення їх в діалогічну форму комунікації. Діалог релігій є важливим фактором формування конструктивних міжконфесійних відносин. Він дозволяє зберігати ідентичність кожної релігійної організації та виховувати толерантне ставлення їх до цінностей одна одної. Важливим у міжрелігійному діалозі є розуміння того, **що** може стати основою якісних результатів діалогу, а **що** неминуче призведе до конфліктів.

Важливим у цьому аспекті постає і розширення сфери екуменічних контактів. Історія екуменічного руху складна й суперечлива. Загалом, як відзначає диякон А.Кураєв

¹ Православний церковний календар 2002 р. УПЦ КП. – С. 104.

² Єленський В. Релігія після комунізму. - К., 2002. – С. 236 – 237.

“первісно екуменізм був спрямований на координацію дій різних християнських конфесій. Це була внутрішня сімейна справа, метою якої була боротьба з язичництвом. Необхідно було привести народи до Христа, підкорити життя людське Його Євангелію, виміряти все людське Словом Божим. Саме тому створювався екуменічний рух для проведення погодженої проповіді Євангелія. Екуменізм вступав у діалог з іншими релігіями для того, щоб донести Євангельське Слово (призначене для всього людства) до людей мовою їхньої власної культури”¹.

Це була позиція, з якої починався складний рух об’єднання, на протигагу усталеному ритму роз’єднання на ґрунті релігій. Досить зрозумілим є те, що кожен народ має той устрій та релігію, які є відображенням його національного та культурно-історичного розвитку. Основні положення релігії, її догмати, предмет віри завжди пов’язані з життям нації, з природними умовами, історичними долями, звичаями, а отже й із всім тим, що визначає та складає культуру. Відтак, будь-яка нова релігійна ідея сприймається тільки тоді, коли вона корелюється з його ментальними, національно-культурними аспектами свідомості людей, їх загальними моральними уявленнями.²

Але історія показала, що навіть у межах одного народу та однієї релігії на ґрунті культурних відмінностей спричинялися швидше розколи, ніж об’єднання. Прикладом тому слугує Україна. Уже маючи Христове Євангеліє, вона в силу історичних причин була поділена на Західну та Східну Православною та Уніатською церквами. Започаткований українськими ієрархами митрополитом Іларіоном (Огієнком), Василем (Липківським) та Андреем Шептицьким екуменічний рух на “примирення Русі з Руссю” ще й до сьогодні не дає бажаних результатів. Більше того, ми отримали ще один розкол в Українському Православ’ї – на Українську Православну Церкву Московського та Українську Православну Церкву Київського Патріархатів. При цьому слід також зауважити, що в межах християнства спостерігається постійне збільшення церков, а не їхнє об’єднання та зменшення. Панораму цього процесу добре розкриває статистика: Православ’я нараховує понад 15,4 тис. громад – 52,8% від усього релігійного масиву України, в т.ч. УПЦ МП – 10689 громад, УПЦ КП – 3523, УАПЦ – 1175 і біля 50 громад інших церков православного віросповідного коріння. Активно діють УГКЦ (3391 громада), РКЦ (877 громад), церкви, деномінації, групи протестантського напрямку (майже 7,5 тисяч релігійних організацій).³

В контексті вище відзначеного постає питання, що стоїть на заваді екуменізму, діалогу між конфесіями? Що розділяє народи, які вірують власне в одного й того Бога? Причини ці, з огляду на високі духовні цінності, до яких закликає у своєму вченні Христос, досить приземленні: боротьба за сфери впливу церков у регіонах, в результаті чого конфесійна регіоналізація поглиблює політичну і етнонаціональну регіоналізацію України; змагання церков за пріоритетність у виконанні обрядових дій під час громадсько-політичних, культурних, соціальних і навіть побутових заходів; претензії окремих церков на недоторканість їхньої “канонічної території” з боку місіонерів інших конфесій, напрямів, вороже ставлення до їх євангелізаційної діяльності і прозелітизму.⁴

Взятий Україною курс на утвердження принципів релігійної свободи став вагомим чинником зростання на її теренах громад не лише християнського віросповідання, а й і ісламу, іудаїзму, буддизму, появи неорієнталістських, неохристиянських, неозичницьких, синкретичних течій. Як було акцентовано на прес-конференції, присвяченій “Всесвітньому дню релігії” 24 січня 2005 р., впродовж лише 2004 року в Україні кількість релігійних громад зростає на 1020 одиниць і досягла 30,8 тисяч, було зареєстровано статути понад 1300 громад. Їх тепер понад 27,5 тисяч.

За даних умов очевидною є необхідність міжрелігійного діалогу не лише в межах

¹ Кураев А. Вызов экуменизма. - М., 2003. – С. 31 – 53.

² Поздняков Э.А. Философия культуры. - М., 1999. – С. 392.

³ Релігійна панорама – 2004. - № 2.

⁴ Екуменізм і проблеми міжконфесійних відносин в Україні. - К., 2001. – С. 10 – 11.

християнства. Релігійні організації вимушені реагувати на такий різноманітний та активний пошук людьми власних шляхів до Бога і будувати свої відносини відповідно до вимог часу на основі толерантного ставлення один до одного. Останнє відображено в документах різних церков, зокрема, в Декларації Римсько-католицької Церкви “Про ставлення до нехристиянських конфесій”, відповідних енцикліках Папи Івана-Павла II. Так, в “Посланні Європейським єпископам про відносини між католиками і православними в новій ситуації, що склалася в Центральній і Східній Європі” (1991р.) обговорюються принципи побудови відносин РКЦ з іншими віросповіданнями¹. Продовжуються активні пошуки взаєморозуміння між Римсько-католицькою і Православними церквами, зокрема й в рамках міжнародної змішаної комісії з питань богословського діалогу між ними. Пошук шляхів врегулювання відносин між РКЦ і РПЦ відображено в “Основних принципах відношення Руської Православної Церкви до “інослав’я”, що затверджено Ювілейним Архієрейським Собором РПЦ (2000 р.). Тут акцентується на важливості й необхідності діалогу з інослав’ям як на двосторонній, так і багатосторонній основі, хоча й при значній диференціації в підходах до його здійснення щодо різних конфесій, зокрема так званого нетрадиційного напрямку.²

Більшість наявних в Україні протестантських Церков прагнуть будувати свої відносини з представниками інших релігій, зокрема християнських конфесій та деномінацій, на ґрунті відкритості й толерантності. Така позиція християнських церков відповідає взятому курсу на екуменічний рух в рамках Всесвітньої Ради Церков, в контексті програми відділу “Віра й Устрій”. Відповідно започатковані діалоги між Православними церквами й старокатоликами, стародавніми східними Церквами, з Англіканами й Лютеранами (які, до речі, мають особливі труднощі), з Римо-католиками, Реформаторами, Іудеями. 1986 рік став переломним у взаємовідносинах між Православ’ям та Ісламом. Уже відбулося 6 тематичних нарад між представниками цих конфесій.

З огляду на вище сказане складається враження, що релігії, хоча й повільно, але все ж таки рухаються в бік миру та злагоди, до усвідомлення того, що всі вони мають спільну мету: привести людину до Бога, хоча й у кожного свій власний шлях.

Але саме в цій точці сконцентрована найбільша трудність. Як зазначалося вище, кожен народ на мові власної культури дав ім’я тій силі, що створила та керує ним. Це ім’я є найбільшою цінністю та найвагомішою істиною. Саме служіння цій силі є альфою і омегою існування будь-якої релігії.

Різноманітність релігій зумовлена саме відмінностями в досвіді сприйняття надприродної реальності, ідентифікації її та визначення. В межах лише релігій біблійного кореня (іудаїзм, християнство, іслам) ми знаходимо суттєві розбіжності у визначенні божества. Так, іудаїзм знає ім’я Бога – Яхве, християнство – Бога в трьох Його іпостасях, іслам – Аллах. Визнаючи загальні характерні якості перерахованих богів – трансцендентність, єдиність, благість, святість тощо, очевидними є й розбіжності³. Окрім того, кожна релігія необхідно вимагає відданості саме її ідеї Бога і наполягає на тому, що саме її розуміння Бога, поклоніння Йому є істинним. Так, не зважаючи на те, що в іудаїзмі не існує спільних для всіх євреїв символів віри чи догматів, центральним пунктом їхнього синагогального поклоніння є визнання того, що Бог – один. Це виражено в Шемі – молитві, складеній на основі Повторення Закону 6:4: “Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш – Господь один”. Віра в єдиного Бога перейшла в християнство й іслам.

Окрім того, кожна релігія вчить, що Боже ім’я - це найвища святість. Загально відомо, що в іудаїзмі хоча Боже ім’я й існує в писаній формі, воно надто святе, щоб його вимовляти. Але знати його необхідно. Боже ім’я передається в іудаїзмі тетраграмою – чотирма приголосними єврейськими літерами ЙГВГ (Яхве), латинізована форма цього

¹ Історія релігії. Збірник документів і матеріалів. – Тернопіль, 2003. С – 481 – 489.

² Русская Православная Церковь на рубеже веков. – СПб, 2001. – С. 91 – 122.

³ Торчинов Е.А. Религии мира. Опыт запредельного. Трансперсональные состояния и психотехника. - СПб., 1998. С. – 15–25.

імені впродовж століть була відома українською мовою як Єгова. Таке шанобливе ставлення до імені Божого коріниться в необхідності поклонятися тільки йому. В Десяти Заповідях Мойсея Бог наказує своєму народові: “Хай не буде тобі інших богів передо Мною” (Вихід 20:3-17).

Відповідне сакральне ставлення до імені Божого переходить в християнство. Будучи євреєм, Ісус добре знав яке значення надається імені Божому, тому і молився: “Я Ім’я Твоє виявив людям, що Мені Ти із світу їх дав. Твоїми були вони, і Ти дав їх Мені, і вони зберегли Твоє слово. Я ж Ім’я Твоє їм об’явив й об’являтиму, щоб любов, що ти нею Мене полюбив, була в них, а Я в них!” (Івана 12:28; 17:6,25).

Як релігія авраамістичної традиції, іслам проголошує нове ім’я Бога. Стосовно того, що Бог один, в Корані сказано: “Віруйте в Бога і в посланців Його і не говоріть Трійця. Утримайтесь: це буде краще для вас, тому що Бог – Бог єдиний” (4:171).

В Корані чітко викладене нове законодавство, яке останній раз дав людству сам Бог з метою виправлення помилок допущених іудаїзмом та християнством в розумінні самого Бога та зв’язку людини з ним. Новий договір людини з Богом, призначений для всього людства, покликаний відновити істинний зв’язок людини з її джерелом та привести людство до кінцевої мети – вічного та досконалого життя.

Таким чином стає зрозумілим, що каменем спотикання для тези “всі релігії ведуть до Бога, але кожна своїм шляхом” стає те, що, насправді, в межах монотеїзму ми маємо три ідеї Бога. І до якого саме Бога ведуть всі релігії залишається загадкою.

Діакон А.Кураєв в своїй роботі “Виклик екуменізму” розмірковує над можливістю об’єднання християнських конфесій. Він зауважує, що в такому випадку “православним, заради об’єднання з протестантами доведеться відмовитися від образів, красоти Богослужінь, вшанування святих, молитов за померлих, а заради поєднання з католиками прийняти філіюкве”. На перший погляд, здається, що заради високої мети – пізнання єдиного Бога – сучасні релігійні ієрархи повинні були б домовитися по даних пунктах. Але, як виявляється різниця в обрядах не є винятково зовнішнім фактором. Дані зміни впливають на онтологію людського життя, на засоби контактів з духовним світом¹. Різниця в традиціях породжує різні рівні життєрозуміння, що призводить до різниці в духовному досвіді, а звідси - і до різниці в проникненні до Істинносущної Реальності (Бога – Т.Г.). Виявляється важливим не тільки те, до якого Бога ти йдеш, але і яким шляхом.

Залишається розглянути тезу - “Бог у нас один”, яку можна було б назвати, з огляду на глобалізаційні процеси сучасності, гаслом сьогодення. Якщо говорити про Бога, як абстрактну ідею – “Дешо”, “Енергія”, “Сила”, “Космос”, “Природа” тощо, то цей вислів цілком можливий. Але в релігії відбувається сакральний зв’язок людини з Богом, таємнича особистісна зустріч “Я” з “Ти”, в якій велике значення надається імені, до якого звертаєшся. Враховуючи цю обставину, для того, щоб “Бог був один” іудеям доведеться визнати Христа як месію, або ж навпаки християнам відмовитися від Христа Євангельського чи, можливо, визнати помилки і тих, і інших й прийняти іслам.

Дана пропозиція безумовно утопічна. “Люби ближнього свого” (Мт 22:39) – цьому вчать майже всі релігії. Але поруч з цим високим духовним закликком, здатним об’єднати людей, в релігіях присутня ідея, яка, безумовно, є тим бар’єром, що розділяє їх. Вірність власній традиції та глибоке переконання в тому, що тільки дана ідея Бога є істиною вимагає від віруючого досить високого духовного рівня, який забезпечить його толерантне ставлення до “помилки” іншого. Тому, на релігійному ґрунті продовжуються криваві сутички. На сьогоднішній день релігію, не безпідставно вважають роз’єднуючою силою. Так, німецький журнал “Фокус” порівнює буддизм, християнство, конфуціанство, індуїзм, іслам, іудаїзм та даосизм з порохом.²

Отже, глобальні процеси сучасності зумовлюють існування двох протилежних напрямків співіснування релігій – конфронтація або діалог та толерантність.

¹ Кураєв А. Вызов экуменизма. - М., 2003. – С. 31 – 53.

² “Сторожевая башня” – 2005 - №1. – С. 4

Спрогнозувати їхній подальший розвиток досить складно. Це пов'язано з тим, що дезінтегруючою компонентою міжрелігійного діалогу є розуміння найвищої та найсвятішої для кожної релігії істини – ідеї Бога. На сучасному етапі розвитку міжконфесійних відносин ми не спостерігаємо якихось спроб на узгодження даної проблеми. З іншого боку започаткований рух міжрелігійного діалогу на вирішення соціальних проблем з кожним роком стає все потужнішим. Однозначно можна зауважити лише одне: якщо людство в питаннях віри дійде до злагоди та миру, воно “вчинить для себе ймення”, гідне людини. Це особливо бажано й актуально в умовах повернення релігії у світову політику та її активне входження у внутрішні політичні відносини.

Е.Мартинюк*

ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОГО ЖИТТЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ: КОНВЕРГЕНТНІ ПРОЦЕСИ

11 вересня 2001 року - трагічна дата, яка засвідчує неспроможність порозуміння між різними цивілізаціями, здається взагалі перекреслює всі надбання в галузі, яку створило людство на шляху до взаєморозуміння. Як би американський політик не ставився до ісламу (з позиції політкоректності релігія у цьому випадку не відіграє особливої ролі), багато людей у всьому світі впевнені в тому, що цей конфлікт, як і багато інших має релігійне підґрунтя. Деякі дослідники, втомившись від закликів до толеранції суспільних відносин, починають роботи наголос на відмінностях, що відрізняють та розділяють людей та їх спільноти, вбачаючи в них нездоланні перешкоди до тривалого взаємосприйняття. Ці спроби зрозумілі і мабуть мають рацію в тому, що процес зближення у будь-якій сфері, може супроводжуватись протилежними тенденціями. Якщо ми звернемося до релігієзнавства, то в ньому накопичено вже великий досвід у практичній сфері толерантного ставлення у міжрелігійних відносинах. Взагалі можна стверджувати, що зібрані матеріали дозволяють викреслити найбільш поширені тенденції в релігійному житті другої половини XX століття, які я пропоную назвати “конвергентні процеси”.

Сам термін «конвергенція» (від лат. *convergentio, convergo* – сходжуюсь, наближаюсь) вперше було вжито німецьким вченим Генріхом Фріком в його праці “Порівняльне релігієзнавство” (1928 р.)¹. Прагнучи до зближення термінології природознавчих і суспільствознавчих наук, розпочатою ще Д.Ф. Шлеймахером, він застосував цей термін у тому значенні в якому він вже використовувався насамперед в біології, де це поняття характеризує процес виникнення рис подібності в будові і функціях у далеких за походженням організмів внаслідок їхнього пристосування до однакових умов існування. Г. Фрік використав цей термін для позначення паралельних, подібних процесів в різних релігіях, саме у цьому розумінні “конвергенція” тримається у вжитку і у сучасних дослідників релігійних явищ.

У повоєнні роки XX ст. цей термін у релігійному середовищі став вживатися і для позначення констатації “зближення релігій”. Це дозволяє семантика цього слова в романо-германському мовному обігу, що, в свою чергу, значно збагачує його сучасний релігієзнавчий зміст. В такому другому поширеному значенні “конвергенція” охоплює і такі тенденції в релігійному житті, які сформувалися, чи стали більш наочними саме у другій частині XX ст., як то: а) співробітництво релігій (на рівні організацій, громад, вірних) в різних галузях соціальної діяльності; б) потяг до об'єднання різних

* Доцент Одеського Національного університету ім. І.І.Мечникова, к.філос.н.

¹ Frick H. Vergleichende Religionwissenschaft.- Berlin und Leipzig, Walter de Gruyter and Co., 1928.- S.134.